

LAMPAIDEN KANTAKIRJAOHJESÄÄNTÖ Ita-friisi - maitolammas -rodulle

Lampaiden Kantakirja koostuu pääosastosta ja lisäosastosta,

Pääosasto on jaettu neljään luokkaan: perusluokka ja ns. varsinainen kantakirja eli arvoluokat I, II ja III. Kantakirjarekisteriin perusluokkaan otetaan eläimet polveutumistietojen perusteella. Näille eläimille ei ole vielä tehty arvosteluja.

Perusluokkaan merkitty eläin voidaan siirtää arvoluokkaan, mikäli se täyttää asetetut vaatimukset. Kantakirjan arvoluokkiin I, II ja III pääsee siirtymään jalostusarvostelun kautta.

Lisäosastoon voidaan ottaa myös eläimiä joiden polveutuminen ei ole tunnettu, mutta jotka täyttävät rodun ominaispiirteet ja vaatimukset sekä ovat merkitty virallisilla korvamerkein

Pääosasto

Kaikki syntyvät ja tuodut tuotosseurantaan ilmoitetut lampaat rekisteröidään kantakirjattavaksi.

Kantakirjarekisterin pääosasto muodostuu eläimistä jotka ovat merkitty virallisilla korvamerkein ja joiden vanhemmat ja isovanhemmat tunnetaan sekä ovat merkitty kantakirjan pääosastoon. (Poikkeuksena lisäosaston kautta lisättävät naaraat).

Puhdasrotuinen on eläin, jonka vanhemmat vähintään kahdessa suoraan takanevassa polvessa ovat kyseistä rotua. Kun puhdasrotuiset eläimet saavat tuloksia ne jalostusarvostellaan (aikaisintaan 1-2 vuotiaana). Jalostusarvostelu tehdään lammastilalla tai arvostelutilaisuudessa. Pöytäkirja toimitetaan ProAgrian jalostusvastaavalle joka tekee päätöksen kantakirja luokituksesta ja antaa kantakirjanumeron.

Varsinaisessa kantakirjassa on kolme luokkaa I, II ja III. Eläimen kantakirjalokkana käytetään arvioitavista osa-alueista muodostuvien luokkien keskiarvoa.

Tuodut eläimet kantakirjataan siihen pääosaston luokkaan jonka vaatimukset se polveutumistodistuksen mukaisesti täyttää huomioiden alkuperämaan kantakirjalokat.

Nuoret eläimet

Nuoret arvostelemattomat eläimet otetaan kantakirjarekisteriin polveutumistietojen perusteella. Näille eläimille ei ole vielä tehty arvosteluja.

Lisäosasto

Kantakirjan lisäosastoon merkitään sellaiset eläimet, jotka eivät mm. polveutumisen osalta täytä pääosastoon merkitsemisen edellytyksiä, mutta jotka täyttävät rodun ominaispiirteet ja vaatimukset sekä ovat merkitty virallisilla korvamerkkeillä. Naaras siirtyy pääosastoon, kun sen emä ja emänemä ovat lisäosastossa ja isä, isänisä ja emänisä pääosastossa.

Risteytyksien jälkeläiset voivat siirtyä lisäosastosta pääosastoon samojen kriteerien mukaisesti kuin eläimet, joiden polveutuminen ei ole tunnettu. Naaras, jonka emä ja emänemä on merkitty kantakirjan lisäosastoon ja jonka isä, isänisä ja emänisä on merkitty kantakirjan pääosastoon, tulee katsoa puhdasrotuiseksi naaraaksi, joka täyttää kantakirjan pääosastoon merkitsemisen edellytykset.

Eläintenpitäjien yhdenvertainen kohtelu

ProAgrian Lammaspalveluita voivat ostaa kaikki Suomessa sijaitsevat lampaan ja vuohen kasvattajat. Eläinten kantakirjaan merkitseminen on riippumaton esim. eläimen omistajasta, alkuperämaasta jne. seikoista. Jalostuseläimiä voivat ostaa tuotosseurantatiloilta kaikki lampaanpitäjät. Asiantuntijaverkosto on kokonaan kattava, jolla taataan että palvelut ovat kaikille saatavilla. Työntekijöitä koulutetaan säännöllisesti, yhtenäisten palveluiden varmistamiseksi.

ITÄ-FRIISILÄINEN MAITOLAMMAS

Ominaispiirteet

Itä-friisiläinen maitolammas on alkuperältään saksalainen rotu. Pääasiallinen käyttötarkoitus on lampaanmaidontuotanto, mutta rotu soveltuu hyvin myös risteytystuotantoon. Eläimet ovat kookkaita ja korkeajalkaisia, sarvettomia ja pitkäkorvaisia. Häntä on pitkä ja villaton. Rodun maidontuotanto-ominaisuudet ovat erinomaiset. Väritys vaihtelee. Sikiävyys on hyvä. Teuraskaritsat ovat nopeakasvuisia ja ruhot vähärasvaisia. Villa on runsasta ja keskihienoa.

Jalostustavoitteet

Itä-friisiläisen maitolampaan jalostuksessa pyritään säilyttämään ja parantamaan hyviä maidontuotanto-ominaisuuksia niin, että maito vastaisi kuluttajien toiveita. Hyvä sikiävyys ja nopea kasvukyky pyritään säilyttämään. Tärkeimpiä jalostettavia ominaisuuksia ovat maitotuotos, utarerakenne ja lypsettävyys, luonne, karitsoiden nopea kasvu ja ruhon laatu. Maitotuotosta voidaan arvioida mittalypsyillä hyväksytyillä mittalypsyillä tai jos karitsat vieroitetaan myöhemmin, silloin karitsatuotoksen perusteella.

Varsinaisen kantakirjan vaatimukset

Puhdasrotuinen itä-friisiläinen maito-lammas voidaan hyväksyä varsinaiseen kantakirjaan sen täyttäessä seuraavat yleisvaatimukset:

1. Lammas on valkeavillainen, tai kirjava, pää ja jalat ovat villattomia, häntä pitkä ja villaton.
2. Rakenne on hyväksyttävä
3. Pässä on siitoskykyinen.
4. Uuhi on ainakin kerran karitsoinut.

Ominaisuuskohtaiset arvoluokkavaatimukset

1. Rakenne arvostellaan visuaalisesti, huomion otetaan myös hyvä utarerakenne.
2. Koko arvostellaan painojen mukaan seuraavasti:

Alle 2-vuotiaat lampaat:	Pässit	Uuhet
I arvoluokka, elopaino vähintään	75 kg	55 kg
II arvoluokka, elopaino vähintään	70 kg	50 kg
III arvoluokka, elopaino vähintään	65 kg	45 kg
Yli 2-vuotiaat lampaat:	Pässit	Uuhet
I arvoluokka, elopaino vähintään	90 kg	65 kg
II arvoluokka, elopaino vähintään	80 kg	60 kg
III arvoluokka, elopaino vähintään	75 kg	50 kg

3. Villan tasaisuus on rodulle tyypillinen ominaisuus. Villaa arvosteltaessa huomioidaan villavirheet.

4. Sikiävyys arvostellaan arvoluokkiin seuraavasti:

I arvoluokka:	uuhi kerran kantaneena on antanut vähintään 2 elävää karitsaa tai useamman kerran karitsoineena keskimäärin 1,8 karitsaa.
II arvoluokka:	uuhi kerran kantaneena on antanut vähintään 2 karitsaa, joista toinen elävä tai useamman kerran karitsoineena keskimäärin 1,6 karitsaa.
III arvoluokka:	uuhi useamman kerran kantaneena on antanut keskimäärin 1,3 karitsaa.

Pässit

Pässeillä arvostelu suoritetaan emän ja isänemän sikiävyyden keskiarvon perusteella edellä mainituin rajoin. Vanhemmillä päseillä otetaan huomioon myös tyttärien sikiävyys.

5. Emo-ominaisuudet ilmaisee karitsatuotos

Uuhen emo-ominaisuuksia kuvaa sen 6 viikon ikäisenä punnittujen karitsoiden yhteinen paino (A42, eri vuosien keskiarvo), jota kutsutaan karitsatuotokseksi. Emo-ominaisuuksien arvoluokat määräytyvät karitsatuotoksen mukaan seuraavasti:

Uuhet	6 vk
I arvoluokka, karitsatuotos vähintään	35 kg

II arvoluokka, karitsatuotos vähintään	28 kg
III arvoluokka, karitsatuotos vähintään	20 kg

Arvostelu suoritetaan emän ja isänemän karitsatuotosten keskiarvon perusteella edellä mainituin rajoin. Vanhemmilla päseillä otetaan huomioon myös tyttärien karitsatuotos.

Järjestelmät, joita hyödynnetään eläinten yksilöintiä ja polveutumista koskevien tietojen saamisessa.

Kaikki lammastilat suomessa noudattavat Eviran merkintäjärjestelmää. Tämä takaa eläimen yksilöllisen tunnistamisen, joka seuraa sitä koko eläimen eliniän. Epäilyttävissä tilanteissa haastatellaan tuottajaa ja voidaan ottaa dna-kokeita eläimen polveutumisen varmistamiseksi.

Eläinten omistaja itse tekee poikimisilmoituksen eli rekisteröi lampaat nettisovelluksen kautta. Tuotosseurantaohjelmasta eläimen perustiedot siirtyvät suoraan rajapinnan kautta Eviran rekisteriin ja samaten Eviran rekisteristä tuotosseurantarekisteriin. Karitsat merkitään viimeistään kuuden kuukauden iässä yhdellä FI tunnuksellisella korvamerkillä. Tilat jotka laittavat FI-merkit myöhemmin käyttävät lovia tai muita merkintätapoja yksilöiden tunnistukseen. Tuotosseuranohjelman tietokanta ja ohjelmistotuki sijaitsevat Maatalouden Laskentakeskuksessa.

Tiedot tuotos ja tulostietojen hyödyntämistä koskevista järjestelmistä

Tuotosseurantajärjestelmään kuuluvat tilat tallentavat virallisia tuotostietoja ohjelmistoon (muun muassa karitsoiden 3pv, 6vk paino, 4 kk paino, aikuispaino, teuraspainot, teurasprosentit, ulkomuotoarvostelu, lihasmittaus tulokset, villa-arvostelutiedot, tallennetuista tiedoista lasketaan tuloksia (mm. vuonuekoko, elinikäistuotos, bruttokasvu, nettokasvu). Karitsoiden 4 kk:n painojen pohjalta määritetään BLUP-eläinmallimenetelmällä kaikille puhtasrotuisille lampaille jalostusarvot. Ennen laskentaa painot korjataan iän suhteen kullekin rodulle erikseen. Laskennassa otetaan huomioon kaikki sukulaistiedot sekä rodun, tilan, sukupuolen, karitsuekoon ja emän iän vaikutus.

Tiedoista ajetaan yksilökohtaisia, tilakohtaisia, alueellisia ja valtakunnallisia yhteenvetoja. Valtakunnalliset tulokset julkaistaan vuosittain ProAgrian ja Suomen Lammasyhdistyksen toimesta.